PRAKTICKÉ ÚLOHY Z ANALYTICKEJ CHÉMIE

Chemická olympiáda – kategória A – 52. ročník – školský rok 2015/16

Celoštátne kolo

Odpoveďový hárok **Štartovné číslo:** .....

Starostlivo si prečítajte postup stanovenia a opíšte všeobecný princíp tohto merania **2 pb**
Napíšte princíp tohto merania konkrétne – pomocou chemických rovníc vyjadrite všetky chemické deje, prebiehajúce počas stanovení **5 pb**
Úloha 1 Príprava štandardného roztoku Zn^{2+} Hmotnosť základnej látky na prípravu štandardného roztoku: m_0 = Objem pripravovaného roztoku: V = Molová hmotnosť základnej látky: $M_0 = 81{,}38\ g\ mol^{-1}$ Presná koncentrácia pripraveného štandardného roztoku Zn^{2+}: Výpočet: **2 pb**

Úloha 2 Stanovenie presnej koncentrácie odmerného roztoku Objem chelatónu napipetovaný do titračnej banky V_3 = Spotrebovaný objem Zn^2+ odčítaný na byrete V_{4a} = V_{4b} = V_{4c} = Akceptovaný objem V_4 = ***presnosť a správnosť*** **13 pb**
Výpočet presnej koncentrácie roztoku chelatónu: c_1 = **2 pb**
Úloha 3 Stanovenie hmotnostného zlomku zinku a hliníka vo vzorke:
Úloha 3.1 Objem zásobného roztoku vzorky V_0 = Hmotnosť zliatiny m = Úloha 3.2 Objem roztoku vzorky pipetovaný do titračnej banky V_5 = Pridaný objem chelatónu V_6 = Spotrebovaný objem Zn^{2+} odčítaný na byrete V_{7a} = V_{7b} = V_{7c} = Akceptovaný objem V_7 = ***presnosť a*** **správnosť 13 pb** Úloha 3.3 Spotrebovaný objem Zn^{2+} odčítaný na byrete pri titrácii po pridaní trietanolamínu V_{8a} = V_{8b} = V_{8c} = Akceptovaný objem V_8 = ***presnosť a správnosť*** **13 pb**

Úloha 4 Vyhodnotenie analýzy
4.1 Výpočet spoločného látkového množstva oboch kovov v titračnej banke a v celej vzorke **2 pb** **4.2 Výpočet látkového množstva a hmotnosti jednotlivých stanovovaných kovov v titračnej banke a v celej vzorke** **5 pb**

4.3 Výpočet hmotnostného zlomku jednotlivých stanovovaných kovov vo vzorke:

$w(Al)_{\%}$ =

$w(Zn)_{\%}$ =

2 pb

Doplnková úloha 5

Pri stanovení vo vzorke sa upravuje postupne pH na hodnoty asi 3,5 a 5,5. Vysvetlite dôvod tejto úpravy.

1 pb

Doplnková úloha 6

Pri úprave vzorky sa pridával peroxid vodíka a zmes sa povarila. Aký bol účel tejto operácie?

2 pb

Doplnková úloha 7

Vysvetlite, aká je úloha trietanolamínu pri tejto práci?

1 pb

Súťažné číslo:

RIEŠENIE A HODNOTENIE ÚLOH PRAKTICKEJ ČASTI – ORGANICKÁ SYNTÉZA

Chemická olympiáda – kategória A – 52. ročník – školský rok 2015/2016

Celoštátne kolo

ODPOVEĎOVÝ HÁROK

Vyplňujte len hrubo orámované časti !

Úloha 1 (10,0 b)

a)

Hmotnosť prázdneho filtračného papiera:

Hmotnosť filtračného papiera spolu s gáfrom:

Hmotnosť pripraveného produktu (gáfru):

Hmotnosť prázdneho filtračného papiera:

Hmotnosť filtračného papiera spolu s hydrazónom:

Hmotnosť pripraveného produktu (hydrazónu):

b)

R_F hodnota borneolu:

R_F hodnota izoborneolu:

Východisková látka bola: ❑ borneol ❑ izoborneol

Súťažiaci nevypĺňajú!

Hmotnosť vysušeného produktu (gáfru):

Hmotnosť vysušeného produktu (hydrazónu):

Teplota topenia vysušeného produktu (hydrazónu):

Počet bodov:

Súťažné číslo:

Úloha 2 (1,6 b)

a) Rovnica oxidácie (izo)borneolu a rovnica prípravy 2,4-dinitrofenylhydrazónu gáfru:

b) Uveďte systémové názvy pre:

borneol:

izoborneol:

c) Vzájomný vzťah medzi borneolom a izoborneolom (typ izomérie):

❑ konštitučné izoméry ❑ diastereoizoméry ❑ enantioméry

❑ epiméry ❑ *E*/*Z* izoméry ❑ geometrické izoméry

d) Uveďte konfiguráciu borneolu a izoborneolu na všetkých stereogénnych centrách (pomocou stereodeskriptorov *S* a *R)*:

Počet bodov:

Úloha 3 (1,0 b)

a) Limitujúca východisková látka pre oxidáciu (izo)borneolu:

Výpočet:

Súťažné číslo:

Limitujúca východisková látka pre tvorbu 2,4-dinitrofenylhydrazónu:

Výpočet:

b) Výpočet teoretického výťažku gáfru (v g):

Výpočet teoretického výťažku hydrazónu (v g):

c) Výpočet experimentálnych výťažkov produktov (v %):

Počet bodov:

Súťažné číslo:

Úloha 4 (0,4 b)

a) Chemická rovnica chlórnanu sodného so škrobovým indikátorom:

b) Chemická rovnica deja prebiehajúceho po pridaní hydrogensiričitanu sodného:

c) Prečo sa vyliala reakčná zmes do nasýteného roztoku NaCl?

d) Prečo sa odfiltrovaný produkt zneutralizoval s hydrogenuhličitanom sodným?

Chemická rovnica:

Počet bodov:

Úloha 5 (0,8 b)

Mechanizmus oxidácie (izo)borneolu na gáfor:

Počet bodov:

Úloha 6 (1,0 b)

a) Priradenie štruktúry východiskovej látky a produktu k ^{1}H NMR spektru a charakteristickému IČ signálu:
Zlúčenina **A**: **^{1}H NMR** (300 MHz, $CDCl_3$): δ 2,41 – 2,29 (m, 1H), 2,09 (t, *J* = 4,5 Hz, 1H), 2,02 – 1,89 (m, 1H), 1,84 (d, *J* = 18,2 Hz, 1H), 1,74 – 1,60 (m, 1H), 1,47 – 1,28 (m, 2H), 0,96 (s, 3H), 0,91 (s, 3H), 0,84 (s, 3H); **IČ**: 1744 cm^{-1}.

Priradenie: ❑ (izo)borneol ❑ gáfor

Zdôvodnenie:

Súťažné číslo:

Zlúčenina **B**: ^{1}**H NMR** (300 MHz, $CDCl_3$): δ 3,65 – 3,57 (m, 1H), 1,77 – 1,40 (m, 6H), 1,02 (s, 3H), 1,00 – 0,93 (m, 1H), 0,91 (s, 3H), 0,82 (s, 3H); **IČ**: 3331 (široký signál), 1110 cm^{-1}.

Priradenie: ❑ (izo)borneol ❑ gáfor

Zdôvodnenie:

b) Priradenie signálu pri 10,79 ppm konkrétnemu atómu vodíka:

c) Priradenie signálov aromatických vodíkov na benzénovom jadre v zlúčenine **C**:

^{1}**H NMR** (300 MHz, $CDCl_3$): δ 9,12 (d, *J* = 2,6 Hz, 1H), 8,29 (dd, *J* = 9,6; 2,6 Hz, 1H), 7,97 (d, *J* = 9,6 Hz, 1H).

Počet bodov:

Úloha 7 (0,2 b)

Štruktúra produktu **D** :

Počet bodov: